

מבוא

עבודה זו תבקש לבחון כתבה אשר עוסקת בתיאור המצב הקיים של בני נוער בסיכון, ילדים לעובדים זרים, אשר מתגוררים בתל אביב. הכתבה מתארת מצב שבו אין מדיניות מוגדרת של הממשלה. הילדים הזרים נותרים ללא מענה שיקומי וגם אם הם מקבלים עזרה אקוטית, הם לא מקבלים עזרה אשר יכולה לעזור להם לשנות את אורחות החיים שלהם. הכתבה מסבירה כי עיקר הבעיה היא העובדה כי ההורים נמצאים בביתם ולא מסוגלים לספק לילדים את הדרישות הרצויות להם.

הכתבה גם מתארת את המקרה הנורא שבו נרצחה נערה ילדה לעובדים זרים, לאחר שהותקפה מינית. הסיפור שלה משמש דוגמא לכך שהיא זכתה להזנחה עד למותה, כמשל למצבם האפשרי של בני נוער אחרים אשר נמצאים במצב דומה. הטענה העיקרית של הכתבה היא כי ילדי העובדים לא מקבלים את שירותי הרווחה והשיקום אשר יכולים לשפר את המצב הקיים. עבודה זו תנתח את הכתבה לנוכח תיאורית וספרות מחקר אשר עסקה בתופעות הללו. לאחר מכן היא תציע תכנית התערבות ופעולה אשר יכולה לשנות את המצב הקיים כפי שהוא מתואר בכתבה. בסיום הניתוח אסכם את העבודה ואעמוד על הממצאים העיקריים.

ניתוח הכתבה

גישה קלאסית אשר הוצגה בספרות המחקר היא תורת הפנולוגיה. לפי תורה זו, שפותחה על ידי דה בקאריה וג'רמי בנת'ס, האדם בוחר את ההתנהגות שלו, הוא פועל מתוך שיקול דעת ולכן הוא האחראי הישיר למעשים שלו. מאחר והוא בחר לבצע פשע יש חובה להעניש אותו כדי להרתיע אחרים. אם כן לפי גישה זו האחריות היא על העבריין והדגש מושם על העבירה שהוא מבצע (Maestro, 1973). הפילוסוף תומס הובס מוסיף בהקשר זה כי האדם מוותר על חלק מן החופש שלו למען הבטחון שלו. השמירה על החוקים של הריבון נועדה לצורך הגנה מפני מעשים של בני אדם אחרים. כל בני האדם מסכימים כי הם ישמרו על חוקי הריבון ומכאן שהם לא יפעלו נגד החוקים של הריבון (Shukla & Wiesner, 2013).

לעומת גישה קלאסית זו, מאז המאה ה-19 ספרות המחקר מתארת את המצב כך שחופש הבחירה של האדם הוא יחסי. הדגש מושם על העבירה ולא על העבריין ומניחים כי חלק מן האנשים לא אחראים למעשים שלהם וקשה לחייב אותם בדין כפי שעושים עם בני אדם אחרים. חשיבות יתרה ניתנת לשופט אשר הוא קובע האם האדם ראוי לעמוד לדין ומהי תהיה מידת הענישה כלפיו (Shukla & Wiesner, 2013).

גישה אחרת הוצגה בשנות החמישים על ידי סטוט. לפי סטוט, קיים מושג אשר נקרא "עבריינות לשם עקיפה". לפי גישה זו מרבית הנערים הופכים לעבריינים בגלל חוויות רגשיות שיוצרות את הסיכון, אבל הודחקו בקרב הנערים מטעמי שרידות. האלימות היא למעשה האמצעי לעקיפה של התכנים המאיימים כדי שהנער לא יצטרך להתמודד עם הרגשות הללו. לכן הנערים נכנסים לסכנות שמשמשות עבורם בתור רעש שנועד להשתק את מה שמתרחש בפנים.

אם נבחן את שלושת הגישות הללו נראה כי ההבדל העיקרי בין הגישות הוא במידת האחריות והסיבה אשר גורמת לאדם לבחור באורח חיים עברייני. הגישה הקלאסית מניחה כי האדם אחראי על מעשיו באופן גורף. גישות מתקדמות יותר מבינות כי לא כל בני האדם הם אותו דבר וכי לעיתים יש לבחון באופן ספציפי את הגורמים אשר גרמו לאדם לבחור באורח חיים עברייני. הגדיל לעשות סטוט אשר הראה בתיאוריה שלו כי העבריינים בדרך כלל נהיים כאלה בשל חוויות ונסיבות אשר גרמו להם לשרוד באמצעות העבריינות. בכך הוא מראה כי למעשה לא מדובר בבחירה מודעת וחופשית, אלא בנסיבות חיים (או נסיבות סיכון) אשר גרמו לבני נוער להיות עבריינים כבר בשלבים מוקדמים של החיים שלהם.